

Твърде бавно към „Хоризонт 2020“

Европейската комисия определя България като „скромнен“ иноватор, който е на 24-то място сред 28-те в ЕС

Драгомир Николов

„Скромнен иноватор“ – това е определението на Европейската комисия за България, стъпило на резултатите от усвояването на средства по европейската програма за наука и иновации „Хоризонт 2020“. По ирония на съдбата отговорна за завършека на програмата с бюджет 73 млрд. евро ще е българският еврокомисар Мария Габриел. Тя ще координира и изработването на правилата по новата „Хоризонт Европа“, до 2027 г., чийто бюджет е увеличен на 100 млрд. евро.

Експерти и евроконсултанти са категорични, че единственият плюс от този факт е, че новият механизъм за развойна дейност на ЕС вероятно ще стане по-популярен у нас, а оттам и интересът ще нарасне, но бонус точките спират дотук.

От 2014 г. до сега български университети, научни институти, БАН, фирми и общини са усвоили общо 87,6 млн. евро от „Хоризонт 2020“, като са участвали с чуждестранни партньори в 586 проектни консорциума. Тези данни нареждат България на 24-то място от 28-те страни – членки на ЕС, според последната информация на Европейската комисия. След нас са Хърватия, Литва, Латвия и Малта. За сравнение, съседна Гърция например е усвоила над 1 млрд. евро, като нейни организации са участвали в 2619 консорциума. Първенец е Германия – 6,9 млрд. евро и 13 876 консорциума.

До края на август т.г. по „Хоризонт 2020“ са разплатени 44 млрд. евро, като България е успяла да усвои едва 0,19% от тези средства. Консултантите обясняват, че кандидатстването по тази програма е много тежко, научното жури включва експерти от цяла Европа и обичайно три от

всеки четири проекта се отхвърлят. По тази програма могат да участват и държави извън ЕС.

Сфери на финансиране

Европейската система за мониторинг по „Хоризонт 2020“ показва,

че най-много средства – 15,31 млн. евро, България е усвоила за научни и иновативни разработки в областта „Сигурна, чиста и ефективна енергия“. Следват 12 млн. евро за „Създаване на нови центрове за върхови постижения и подобряване на съществуващите“, 9,3 млн. евро за иновации в информационни и комуникационни технологии и 7,58 млн. евро за „Защита на свободата и сигурността на Европа и нейните граждани“. Целта на последната схема е чрез научни постижения да се повиши устойчивостта на общество срещу природни и причинени от човека бедствия и да се разработят нови решения за борба с престъпността и тероризма. Над 6 млн. евро са усвоени по схемата „Мария Склодовска-Кюри“, която подкрепя както млади, така и опитни изследователи. Други над 6 млн. евро са финансирани проекти, свързани с хранителната сигурност.

Останалите суми са по-малки и са разпръснати по многобройните направления на „Хоризонт 2020“.

„Българският бизнес се е преборил за приблизително 27% от всички при-

АРТЕФАКТ: Единственият плюс от факта, че българският еврокомисар Мария Габриел поема ресор „Иновации и младеж“, към който е и рамковата програма „Хоризонт“, е, че механизмът ще стане по-популярен у нас, смятат експертите.

100 млрд. евро за следващите 7 години

Рекордни средства – цели 100 млрд. евро за иновации, готви Брюксел по рамковата програма „Хоризонт Европа“, наследник на „Хоризонт 2020“. Освен че бюджетът на механизма за иновации ще нарасне с около 30 млрд. евро, за първи път в новата програма се залагат 5 мисии, по които приоритетно ще се подкрепят иновации. Това са изследвания в битката срещу рака, климатичните промени, елиминирането на пластмасата от океаните, създаването не просто на „чумни градове“, а на „климатично неутрални градове“, както и за инициативи, свързани с качеството на почвата и на храната.

Ще се засили финансирането чрез рисков капитал, набран от фондове, тъй като в момента преобладават грантовете.

влечени у нас средства по „Хоризонт 2020“. Водеща си остава ролята на българските научни организации и на българските висши училища, които генерират близо 60%”, се отбелязва през май т.г. в анализ на дирекция „Наука“ към Министерството на образованието. От отчета за цялостното представяне на България личи, че големите университети, големите общини и големите фирми се представят по-добре. Участието на малки и средни фирми по специализирания инструмент за дребния бизнес обаче е катастрофално – български фирми са усвоили едва 1,81 млн. евро. За сравнение – първенецът Испания отчита 305 млн. евро, отишли за иновативни проекти на малки и средни фирми.

„Най-големият плюс за България от поемането на ресора „Иновации и младеж“ от Мария Габриел е, че бъдещата програма „Хоризонт Европа“ (2021 – 2027) ще стане по-популярна в България. Успехът по нея обаче ще продължи да зависи от качеството на проектите и иновациите, избора на качествени международни партньори и подбора на добри консултанти, които да успеят да представят по най-добрия начин развойната дейност”, коментира пред „Икономист“ Евгени Косев, водещ консултант по „Хоризонт 2020“.

Най-големият единичен проект

по „Хоризонт 2020“ е изграждането на център за растителна системна биология и биотехнология по проект PlantaSYST в Пловдив. Европейското финансиране е 7,7 млн. евро, а всички участници зад инициативата, обединени в консорциум, ще усвоят общо 15 млн. евро. Това са 3 български и 2 немски научни организации – пловдивските Институт по молекулярна биология и биотехнология, Институт по зеленчукови култури „Марица“ и лаборатория по приложна биотехнология, както и Университетът в Потсдам и Институтът по молекулярна растителна физиология „Макс Планк“ в германския град. Целта на проекта е да се изгради център за върхови научни приложения в областта на растителната биология.

На почетното 3-то място е българската компания за семантичен софтуер „Онтотекст“ АД, част от „Сирма Груп Холдинг“ АД. До момента чрез различни проекти тя е усвоила 2,89 млн. евро от „Хоризонт 2020“. Сред проектите ѝ са технологии, използващи изкуствен интелект, както и проект за интелигентно свързване на данни за компании от различни източници (СИМА).

Сред общините най-добре е Столичната – 10-о място по усвояемост. Тя е одобрена за участие като водещ град в проект URBiNAT – URBan-Innovative-

Средства, усвоени по гържави от Инструмента за малки и средни предприятия по „Хоризонт 2020“

Държава	Грант в евро
Испания	305 257 398,8
Великобритания	164 218 686,0
Италия	160 755 067,7
Франция	155 562 181,8
Германия	152 696 450,2
Израел	115 964 041,2
Нидерландия	109 432 340,5
Швеция	103 333 025,6
Дания	101 479 239,0
Финландия	100 657 527,1
Ирландия	91 999 234,5
Норвегия	76 990 693,7
Швейцария	48 083 916,3
Австрия	43 470 620,0
Полша	34 110 473,88
Португалия	30 307 069,4
Унгария	29 685 889,8
Белгия	23 453 098,3
Естония	22 984 200,9
Словакия	18 119 048,1
Исландия	17 817 860,1
Гърция	11 864 466,2
Чехия	10 565 850,7
Турция	9 461 800,2
Литва	5 407 458,0
Украйна	2 766 822,1
Словакия	2 171 734,5
Малта	2 120 336,4
Латвия	1 998 031,2
Сърбия	1 913 347,7
България	1 806 587,5
Кипър	1 065 300,0
Хърватия	962 000,0
Люксембург	400 000,0
Ангела	372 000,0
Румъния	350 000,0
Фарьорските острови	350 000,0
Гренландия	50 000,0
Армения	50 000,0

ИЗТОЧНИК: ЕК, „ХОРИЗОНТ 2020“

NATure. Проектният консорциум включва още два водещи града: Порто (Португалия) и Нант (Франция), а градове последователи са Брюксел (Белгия), Хое Тоструп (Дания), Сиена (Италия) и Нова Горица (Словения). Европейската програма предоставя безвъзмездна финансова помощ за реализация на „зелени“ решения в трите водещи града, а партньорите ще помагат с проекти за иновативни природосъобразни решения в четири области: енергия, вода, околна среда и биоземеделие. „Бюджетът на Столичната община по URViNAT е в размер на 1,2 млн. евро, като финансирането е 100% грант, предоставен от Европейския съюз“, съобщиха наскоро зам.-кметът на София по инвестиции и строителство Ирина Савина (още подробности за финансирането по програмата виж в карето).

Проблемите

„Едва 19 от общо 37 държавни висши училища изпълняват проекти по Рамкова програма „Хоризонт 2020“. Към тях следва да добавим и още два частни университета (Нов български университет и Висшето училище по мениджмънт). Или, ако трябва да обобщим – едва 21 от общо 51 български висши училища успяват да се включат в проектни консорциуми по РП „Хоризонт 2020“, отбелязва в свой анализ дирекция „Наука“ на МОН. Т.е. над половината университети в

РЪСТ: Бюджетът на новата програма „Хоризонт Европа“ ще е рекордните 100 млрд. евро, чрез които ще се подкрепят иновации между бизнеса и науката

България все още не са се докоснали до европарите за иновации от ЕС.

При финансирането на иновации в малките и средните фирми само Кипър, Хърватия, Люксембург и Румъния се представят по-слабо от България. Любопитна подробност е, че точно преди нас е Сърбия, която участва в механизма като асоцииран член на ЕС и е усвоила 1,9 млн. евро.

Всъщност това е единствената схема по програмата, по която фирмите могат да кандидатстват самостоятелно, без да е необходимо да участват в международен консорциум. От 2014

до 2018 г. фирмите можеха да кандидатстват по т.нар. „първа фаза“ на схемата, за маркетингови проучвания и тестване как пазарът би посрещнал бизнес идеята. Подкрепата при нея беше 50 000 евро за проект. След това тази възможност бе отменена, като това ще важи и за „Хоризонт Европа“, казва консултантът Евгени Косев. Фирмите ще могат да кандидатстват направо за втората фаза, която предоставя финансиране за създаване на прототипи, регулиране, мащабиране, миниатюризация, подготовка за пускане на пазара и други предпазарни дейности. Помощта тук варира от 0,5 млн. до 2,5 млн. евро (грантът е до 70% от всички разходи по проекта). Ще остане и третата фаза на инструмента, която не предоставя директно безвъзмездно съфинансиране, но подпомага достъпа на малките и средните предприятия до публичен и частен рисков капитал.

От 13-те български фирми, които до момента са успели да получат финансиране по този инструмент, само една – сателитната компания „Ендурсат“, е спечелила проект директно на втора фаза и е получила субсидия 1,2 млн. евро. **И**

Финансирани проекти

По данни на просветното министерство публични научни организации са привлекли над 28 млн. евро по „Хоризонт 2020“. Сред най-активните са били Софийският университет „Св. Кл. Охридски“, Институтът по отбрана, Техническият университет, институтите по механика и ИКТ на БАН. От сайта на Европейската комисия става ясно, че 22 института от БАН участват в 60 консорциума и привличат 8,7 млн. евро, следва Софийският университет с близо 5 млн. евро. По над 2 млн. евро са усвоили Институтът по отбрана и Техническият университет – София.

Прави впечатление, че номер 6 в класацията на най-добрите е издателство „Пенсофт“, което е водещ издател на академична литература в областта на биологичното разнообразие и естествените науки. То е усвоило 2,29 млн. евро.